

DOF - Dansk Ornitologisk Forening

GUIDE: Sølvmåger med gule ben eller middelhavssølvmåge

Hvad skal man se, før en ægte middelhavssølvmåge er i hus? Sådan bestemmer man lysryggede, gulbenede store måger vinter og forår.

Sølvmåge adulte. Sidst i januar ser man alt fra fugle med hvidt hoved til fugle med grovplettet – de grovplettede ligger helt uden for middelhavssølvmåges variation. Maglebæk Sø, Sjælland, Danmark, jan. 2016. Foto: Klaus Malling Olsen

Hver vinter og forår rapporteres på DOF-basen ”middelhavssølvmåge”, ofte uden andre kommentarer, end at ”sølvmågen havde gule ben”.

De bedste felthåndbøger nævner godt nok, at hjemlige sølvmåger kan have gule ben, men det illustreres ikke, og behandles altid kortfattet, så det er let at overse.

Denne lille artikels formål er at udrede, hvad man skal se, før en ægte middelhavssølvmåge er i hus. Artiklen behandler de udvoksede – adulte – fugle vinter og forår.

Håndens topografi

Før vi begynder gennemgangen lige en hurtig introduktion til, hvordan man i mågekredse beskriver håndsvingfjerens tegning. De store måger har ti håndsvingfjer. Den yderste benævnes p10, den næstyderste p9, de mellemste p5-6 og den inderste p1.

De yderste to håndsvingfjer p9-10 har normalt hvide pletter, og hos alle de store måger strækker sort sig ind til p6. P5 – den sjette-yderste varierer, og om der er sort tegning på denne eller ej kan være vigtigt ved artsbestemmelsen af de store måger.

Adult sølvmåge. Et typisk eksemplar med rundt, klejnt hoved, kraftig, noget "overvægtig" krop og ret korte lyserøde ben. Bemærk lille stikkende øje omgivet af gul orbitalring. Hammeren, Bornholm, ult. maj 2014. Foto: Klaus Malling Olsen

Forskelle i formen

Sølvmåge er – eller burde være – velkendt. Det er en stor, grov og barsk måge med en aura, mange finder utiltalende. Adfærden kan være voldsom, og det kraftige næb med sin krumme spids og velmarkerede næbvinkel (gonys-vinklen) er et rent mordvågen sammenlignet med den søde, lille stormmåges – en art, som sølvmågen dragtmæssigt ligner, men som er mindre med et mildt udtryk, skabt af rundt hoved, store mørke øjne og et lille næb.

Desuden giver sølvmågens lyse, stikkende øjne et iskoldt, uempatisk udtryk. Det omgives af en smal lys orbitalring, der kan være lyserød, gullig eller sjældnere rødlig.

Selve sølvmågens form karakteriseres ved et rundt, ikke voldsomt store hoved og en noget fedladen krop med tydelig buet ryg og tyngdepunkt ved bugen.

Middelhavssølvmåge er på størrelse med sølvmåge. Den har normalt mere kantet hoved med fladere, længere isse, mere lige ryglinie, længere og slankere bagparti og bredere bryst. Nogle hanner har større næb og kan næsten være svartbag-agtige, men normalt kan man sammenfatte middelhavssølvmågens jizz som "sølvmåge/svartbag foran benene, sildemåge bag".

De største fugle – fra vestlige Middelhav - er med deres veltrænede bryst og slanke bagparti rene Latin-lovers! Mange er i formen tættere på sølvmåge, især de mindre hunner eller fugle fra det centrale og østlige Middelhav samt Sortehavet.

Middelhavssølvmåge har lidt mørkere øjne og en bredere, rød orbitalring, der kan være bredest for- og bagtil, og danner en tydeligere rød brille end hos sølvmåge.

Adult sølvmåge med gule ben. Formen er klassisk med rundt hoved og kraftig krop. En svær fugl med smal rød orbitalring, men hovedtegninger er for kraftige for middelhavssølvmåge, der ikke har striber længere ned end til omkring øjnene, og benene er for korte. Grou, Holland, nov. Foto: Ruurd J. van der Leij

Overside og vingespids

De voksne sølvmåger har grå overside og sort vingespids med hvid spids eller plet på den yderste håndsvingfjer, hvid plet på næstyderste og lyse striber ind langs det sorte på håndens midterdel. Den har sort tegning på de fem yderste håndsvingfjer, på den femte-yderste (p6) normalt som bred sort plet.

P5 er grå eller med en svag sort plet på en af fanerne. Sjældent dækker pletten begge faner, og ganske få har sort til p4. Totalt set er der mindre sort end gråt på hånden, og tit ret smalle sorte tegninger på de inderste mørktegnede, ligesom der kan være hvide pletter i grænsen mellem sort og gråt.

Middelhavssølvmågens overside er typisk mørkere og renere røggå end sølvmågens koldere blågrå, med mere udbredt sort i vingespidsen. De hvide pletter på p9-10 er mindre (nogle har dog hvid spids på p10 som de fleste sølvmåger), de mellemste sorttegnede håndsvingfjer mangler de lyse linier og hvide pletter, sølvmågen har, og der er sort massiv plet på p5, dækkende både yder- og inderfane.

Adult sølvmåge med gullige ben. Denne fugl er lettere, hovedet kraftigere stribet og benene svagere voksgule. Sjælland, Danmark, okt. Foto: Klaus Malling Olsen

Hoved- og næbtegninger

Sølvmågen har mellem tidligt efterår og midt på vinteren varierende mørkpletet hoved, kraftigst omkring øjet. Pletterne er typisk brede og grove, når om i nakken og ned på halssiderne og kan dækket hele hovedet.

Nogle er så kraftigt tegnede, at de ser ud til at have mørk hætte på afstand – dette gælder mest fugle, der stammer fra barske, saltrige havområder, hvor et mørkpletet hovedet beskytter bedre mod vejrliget end et lyst; fugle f.eks. fra Østersøen har normalt finere stribet hoved.

De mørke hovedtegninger fremhæver yderligere det stikkende, lyse øje. Næbbet er gult med rød plet på undernæbbet. Om vinteren er der tit lidt mørkt smuds ved den røde plet.

Når fuglen om vinteren kommer i ynglehumør bliver næbbet tit kraftigere farvet, al a appelsinjuice, og den røde plets farve intensiveres. Dette sker samtidigt med, at hovedet bliver hvidt og antyder, at fuglen populært sagt er ”kommet i løbetid”.

De tidligste hvidhovedede sølvmåger dukker om omkring jul, men mange – formentligt nordlige eller sent ynglende bestande har fortsat grovpletet hoved frem til februar.

Middelhavssølvmåge har stort set hvidt hoved året rundt. Sensommer og efterår kan der være fine brune striber omkring øjet og i isen, men på afstand ser hovedet altid påfaldende hvidt ud, når mågen står sammen med sølvmåger. Generelt er den røde plet på undernæbbet større, og kan brede sig op på overnæbbet.

Sølvmåge adult i sidste stadier af fældning til vinterdragt. Har mindre sort end gråt i vingespidsen. Yderste håndsvingfjer (p10) er i vækst. Bemærk sorte striber på de mellemste sortmønstrede håndsvingfjer og lille sort plet på p5, begrænset til den ene fane. Nordjylland, Danmark, okt. Foto: Klaus Malling Olsen

Middelhavssølvmåge adult sommer, han. De største fugle fra det vestlige Middelhav har næsten svartbag-agtigt fladt hoved med meget kraftigt næb. Øjet er en tone mørkere end hos sølvmåge og den røde orbitalring bredere, især foran og bagtil. Sådanne store fugle er "svartbag" fortil, "sildemåge" bagtil. Barcelona, Spanien, juni. Foto: Klaus Malling Olsen

Sølvmåger ændrer udseende fra nytår

Langt de fleste sølvmåger har lyserøde ben, men en vis andel af bestandene fra Østersøen har gullige ben, varierende fra svagt gulstik på tarsen til så intenst gule ben som hos middelhavssølvmåge. Benfarven har altså ikke den afgørende værdi ved bestemmelse af de to arter.

De største problemer opstår om vinteren, når sølvmåger får hvidt hoved, og mange får gullige ben. Man skal altid være forsigtig med at bestemme middelhavssølvmåge i årets første måneder.

Summa summarum: en adult middelhavssølvmåge vinter og forår bestemmes **ALDRIG** udelukkende på gule ben. Man skal se mørkere overside, mere udbredt sort i vingespidsen, større og mere kantet hoved, og gulere øjne med bredere rød orbitalring inden den meldes ud eller rapporteres på DOF-basen.

Husk på, at fugle sensommer og efterår **ALDRIG** må have grove mørke pletter på hovedet samt mørk tegning på hals- og brystsider.

Middelhavssølvmåge adult. Fugl med mindre næb og mere rundt hoved end 7. Bemærk den tydelige røde orbitalring. Korsika, Frankrig, maj. Foto: Klaus Malling Olsen.

Middelhavssølvmåge adult sommer. Bemærk mere massiv sort vingespids med mindre hvide pletter i p9-10 og bred sort tegning på begge faner af p5 (samt lille sort plet på p4). Italien, april. Foto. Gianni Conca

Og så er der de lysryggede sildemåger

Det er på sin plads også kortfattet at nævne de lysryggede sildemåger af formen *graellsii* fra Storbritannien og Nordatlanten. De lyseste kan være tæt på middelhavssølvmåge, men har mindre og rundere hoved, tyndere næb og slankere krop.

Der er som regel en fornemmelse af, at fuglen tilhører de mørkryggede måger (svartbag og sildemåge), men de lyseste kan snyde. Her er formen vigtig, men også, at langt de fleste sildemåger i perioden september-februar er tydeligt mørkplettede a la sølvmåge på hovedet.

De lysryggede sildemåger regnes som fåtallige i Danmark, men en stor del af de fugle, der sensommer og efterår kan ses i Vadehavet og på de sønderjyske marker, er faktisk meget lysryggede – men altså ikke middelhavssølvmåge.

Sølvmåger af racen *argenteus* fra Storbritannien og Nordatlanten har vingetegning, der ligner Middelhavssølvmågens, men oversiden er langt lysere, næsten i klasse med gråmågens, og vingespidsen virker derfor langt mere kontrasterende end hos de mere mørkryggede hjemlige fugle af formen *argentatus*. *Argenteus* er typisk mindre end de andre i artiklen omtalte former med rundt hoved og ret kort næb.

Sildemåge adult sommer, graellsii. Oversiden er en tone mørkere end middelhavssølvmåges, men tegningen i hånden er så godt som identisk. Avon, England, Marts. Foto: Gary Thoburn

 Dato:
11. 02. 2016

 Skrevet af:
Klaus Malling Olsen

 Fotos af:
Klaus Malling Olsen
Jörgen Bernsmo

 Emner:
FELTBESTEMMELSE

 Tags:
FELTBESTEMMELSE, MIDDELHAVSSØLVMÅGE, SØLVMÅGE